

Luan Qafëzezi

BIBLIOTEKA
SHTETIT

814-2

216

MESIM
NGA HISTORIA

DRAME

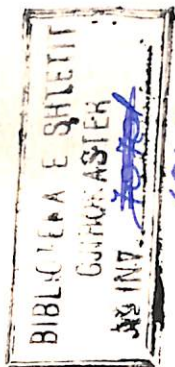
814-2
916

LUAN QAFËZEZI

Kjo dramë, siç duket nga titulli, është një vepër e re e autorit të njohur shqiptar, Luani Qafëzezi. Është shkruar në vitin 1976 dhe është botuar në Tiranë nga shtëpia botuese «Naim Frashëri».

MËSIM NGA HISTORIA

dramë

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

LIBRI QUINTUS

Kjo dramë fitoi çmimin e dytë në konkursin për drama dhe skenarë, shpallur për nder të 35-vjetorit të themelimit të Partisë.

MËSIM NGA HISTORIA

5 m a r t i

SHKËRTIM I LIBRIT "MËSIM NGA HISTORIA"

PERSONAZHET

METUSH META	- Sekretar i organizatës së partisë vjeç	28
MEHMET DELIA	- Komunist, komandant i njësitit guerril	» 40
ÇELIK ZANA	- Komunist, anëtar i njësitit guerril	» 20
KARADAKU	- Komunist, anëtar i njësitit guerril	» 30
TAFILI	- Komunist, anëtar i njësitit guerril	» 22
ASIM ZAGORA	- Zëvendëskomandant i njësitit guerril, anëtar i grupit edukativ të partisë, mësues	» 27
MËRKURI	- Komunist, përgjegjës i teknikës së partisë	» 26
BESA	- Komuniste, anëtare e njësitit guerril	» 19
IRENA	- Komuniste, e fejuara e Asimit, mësuese	» 23
VASO GJIKA	- I ri komunist, djalë i teto Katinës	» 16
TETO KATINA	- Shtëpiake, aktiviste e Lëvizjes	» 55
THANAS VERRIA	- Froletar e komunist veteran	» 60
SOKRAT ISAU	- Mësues, pensionist	» 60
PUNËTORI ROJE	-	» 45
DIDAR OSMANI	- Një nga krerët e ish-Grupit Komunist të «Të Rinjve» (Miop. Mban gjyslykë)	» 34
KOLË DOLLANAJ	- Avokat, përgjegjës i celulës së ish-Grupit Komunist të «Të Rinjve» në Kuçovë	» 27
MILO SHULLËRI	- Profesor i kursit «Dante Aligieri», anëtar i celulës së ish-Grupit Komunist të «Të Rinjve»	» 28
DEMIR GONGU	- Jurist i Shoqërisë AIPA, anëtar i celulës së ish-Grupit Komunist të «Të Rinjve»	» 26

TENO GORENI	— Punëtor në naftë	» 44
GJERGJ GOLEMI	— Punëtor në naftë	» 26
LAZE GJINAJ	— Kreu i zjarristëve në Kuçovë, inzhinier	» 42
ESMA ZAGORA	— Nëna e Asimit	» 64
ANXHELO ANDREOTI	— Kapiten i kuesturës	» 30
GABRIELI	— Marshall i kuesturës	» 38
UGOLINI FOSKOLO	— Rreshter i kuesturës	» 32
MENTOR DAKAJ	— I përjashtuar nga partia, gjeometër	» 26
NJË QYTETAR PLAK		

Prolog

Në paraskenë

THANAS VERRIA — Jam një nga komunistët e motshëm. Dëshiroj t'ju kujtoj një ngjarje jo fort të largët. Di sa nga ju e kanë jetuar. Të tjerët ende s'kishin lindur në ato ditë. Megjithatë le të mësojmë nga ajo që i ngjau Asim Zagorës, një shokut tonë të armëve që kaloi nëpër një rrugë të vështirë. Them kështu, sepse në botë sot ka mjaft pinjollë të Bernshtajnit, Kautckit e Trockit, tradhtarë e demagogë të gjithfarë flamujve, si Anastas Lulot e Sadik Premtet. Të tillë, siç ka treguar e po tregon historia, s'kanë munguar e s'do të mungojnë të derdhin helmin e tyre në radhët e proletariatit botëror, gjersa mbi rruzull të ketë truste e uollstritë, imperialistë e vende ku janë në fuqi revizionistët.

Sidoqoftë, duke menduar se ky mësim do të na vlejë, le t'ia lemë fjalën Asimit dhe atyre që bashkë me të morën pjesë në ato ngjarje e në ato ditë... Mirupafshim!

(Del. Hapet sipari.)

PJESA E PARË

Veprimet zhvillohen në qytetin e dikurshëm të Kuçovës. Skena në shtëpinë e Kol Kollanajt. Dhomë e pritjes. Dhomë e mobiluar mirë, si shtëpi të pasuri.

KOLA — Shokë, kemi fatin e mirë të kemi për herë të parë midis nesh, në këtë qendër të madhe punëtorësh, një nga krerët e Grupit Komunist të «Të Rinjve», shokun Didar Osmani. Njihuni! (Të gjithë duke i dhënë dorën)

MILOJA — Shullëri.

DEMIRI — Gongu.

KOLA — (Në rolin e shpjeguesit, shtrin dorën nga Miloja.) Profesor i kursit «Dante Aligieri» këtu, (Duke u kthyer nga Demiri.) jurist i shoqërisë AIPA.

DIDARI — (I përzemërt e buzagaz.) Gëzohem shumë, shoku Shullëri e shoku Gongu. Kam dëgjuar shpesh për ju.

LAZJA — Inxhinier Gjinaj.

DIDARI — (Mendohet për t'u kujtuar.) Inxhinier Gjinaj? Gëzohem gjithashtu! (Ia shtrëngon dorën me të dy duart. Teno Gorenin, pa thënë emërin i shtrin dorën me përtesë.)

DIDARI — Po ju, si quheni?

TENOJA — (Ftohtë.) Teno Gorenin, punëtor rrote në sektorin e Kozarës.

KOLA — Po. Shokun Gorenin e kemi me origjinë punëtorë.

DIDARI — Emrat e të tjerëve më janë të njohur që të gjithë nga raportet e vazhdueshëm të shokut Kolë, kurse emrin tuaj (i drejtohet Lazës) s'kujtohem ta kem dëgjuar tjetër herë! Falmëni! Ndoshta kujtesa ime e dobët...

KOLA — Jo. Është hera e parë që e dëgjoni. Vjen nga radhët e Grupit Komunist të «Zjarrit». Ka qenë përgjegjës i bërthamës së tyre në këtë qytet. Pas hedhjes së të tjerëve në radhët e Partisë, i mbetur pa shokë, u bashkua me ne dhe, tani, është ndër më aktivët midis tanëve.

DIDARI — Ashtu? Edhe njëherë duke ju shprehur konsideratën time, gëzohem, shoku Gjinaj.

LAZJA — Unë edhe më fort që m'u dha rasti t'ju njoh personalisht.

KOLA — Tani në emrin tuaj fjalën po ia jap shokut Didar.

DIDARI — Shokë! Siç e shikoni s'është kohë fjalimesh. Po hy drejt e në temë. Mblidhemi në një çast kur gjendja në Vlorë është elektrizuar e tëra. Siç na informon shoku Sadik Premte, Çeta Plakë e Vlorës është vënë tërësisht nën urdhrat e tij. Pozitat e Komitetit Qarkor ekzistues të Partisë janë lëkundur plotësisht. Kështu, në këto rrethana, nën drejtimin e tij, janë përgatitur kushtet për zgjedhjen e komitetit qarkor të ri, ku në krye të tij, pa dyshim, ka për të dalë ai vetë.

LAZJA — E habitshme!

DEMIRI — S'ka gjë për t'u habitur. Një njeri si ai, me sa e njoh unë, çdo majë mund ta arrijë.

DIDARI — Ashtu është, shoku Gongu. Ndërkohë, nën drejtimin e Sadikut, është arritur një marrëveshje me disa nga krerët e Qarkorit të Gjirokastrës, të cilët po veprojnë me shpejtësi për arritjen e këtij objekti të përbashkët. Gjithashtu, me anë letrash, jemi vënë në lidhje edhe me shumë kuadro të tjera të rëndësishme në qarqe, e sidomos në Tiranë, ku janë shumica e tanëve. Pra, siç e shihni, është marrë çdo masë. Fitorja në tre qarqet kryesore të jugut: Vlorë, Gjirokastër, Berat, do të ndikojë edhe mbi qarkun e katërt e të fundit: Korçën, e po ashtu edhe mbi vetë Tiranën e qarqet e tjerë të vendit.

LAZJA — Quajeni si të doni, por unë prapë them: e habitshme, shokë!

DEMIRI — Vazhdoni, shoku Didar, vazhdoni.

MILOJA — Vazhdoni, vazhdoni! Na entuziazmuat, shoku Osman!

DIDARI — Pra, kjo është situata. Dhe unë them me bindje se pavarësisht nga disa suksese të bujshme të Partisë Komuniste të sotme dhe pavarësisht që gjatë kësaj periudhe ajo ka fituar mjaft teren, prapëseprapë, Partia Komuniste këtu ka për të mbetur vetëm grupi ynë komunist (*I bie me grusht tavolinës për t'i dhënë më efekt fjalës. Rregullon gjyslykët.*)

KOLA — (*Duke mbushur e duke i afruar gotën me ujë.*) Po të ndiesh nevojë. . .

DIDARI — Falemnderit. (*E largon gotën.*) Me sa thashë më lart, ndokush mund të pyesë: «Po ç'na ndan ne si komunistë nga Partia Komuniste e sotme? Pse ne s'e aprovojmë vijën e saj?» Po si mund t'i thuash vetes komunist, kur për revolucionin proletar, proletariatin e diktaturën e tij nuk flet asnjë fjalë? Kur harron se tek e fundit qëndrimi i përkohshëm i italianëve në Shqipëri, po ta shikosh që shtjën me syrin e klasës dhe jo me syrin e një nacionalisti borgjez, është plotësisht në dobinë tonë nacionale e klasore? Kur harron se investimet e kapitalit të madh italian do të ndihmojnë në ngritjen dhe rritjen e shpejtë të industrisë tek ne e, si rrjedhim, edhe në formimin e zgjerimin e klasës sonë punëtore? Po a mund të mbahet një Partia Komuniste pa kolonën e saj vertebrale? Pa klasën? Pa kuadro të mjafta e të përgatitura?

LAZJA — Këto kanë qenë edhe vërejtjet e ish-Grupit Komunist të «Zjarrit», shoku Didar. Dhe pikërisht këto na kanë bërë që të flasim me aq zemërim e urrejtje për ta.

DIDARI — Dakord, shoku Gjinaj. Po gjynahet e tyre shkojnë edhe më larg. Krerët e Partisë Komuniste të sotme arrijnë gjer në atë shkallë sa në postet drejtuese të luftës të kenë edhe borgjezë e, ngandonjëherë edhe klerikë mjekërgjatë.

LAZJA — **Parolë d'onër,***) një komedi e vërtetë!

DIDARI — Dhe krahasoni tani qëndrimin e tyre me qëndrimin e klasikëve të marksizmit ndaj borgjezisë e po ashtu ndaj fesë, e cila, siç dihet, s'është gjë tjetër veçse

*) Për fjalë të nderit.

opium e hashash për popullin e proletariatin e shfrytëzuar. Besoj, shokë, këto argumente s'kanë nevojë për asnjë koment.

MILOJA — E drejtë, e drejtë... E qartë edhe për fëmijët.

DIDARI — Këto qenë edhe arsyet që shokët Anastas Lula dhe Sadik Premte s'e përkrahën shkrirjen e grupeve komuniste dhe ngritjen e një Partie të tillë në nëntorin e 41-së. Siç e thekson Sadiku, ajo u ngrit kundër vullnetit tonë. Dhe pikërisht kjo rezervë bëri që një pjesë të kadrove e të celulave, siç është dhe kjo e juaja këtu, të mos ia dorëzonim partisë së posaformuar. Dhe besoj se taktikisht për atë kohë ky veprim yni ishte krejt i drejtë. Ashtu sikurse me ndërrimin e kushteve mbetja jashtë saj do të ishte e dëmshme lidhur me çështjen tonë. Pra, marrja e timonit tani, kur ajo është forcuar e zgjeruar, mund të bëhet vetëm duke qenë brenda radhëve të saj. Veçse kjo punë kërkon guxim e urtësi, duke vepruar me shumë kujdes sipas direktivave strikte të qendrës së grupit tonë komunist. Kjo që edhe arsyeya që, me udhëzimin tonë për të fituar kredi e besim në masa e në parti, ju morët pjesë në demonstratën që u zhvillua sot.

LAZJA — Ndoshta s'ju kuptova mirë. Ju thatë: mbetja jashtë saj, pra jashtë radhëve të Partisë së tyre, do të ishte e dëmshme për çështjen tonë. Mos deshët të thoshit të shkrihemi në Partinë e tyre, shoku Osman?

DIDARI — Mos u shqetësoni, shoku Gjinaj! Në luftë ka strategji dhe taktikë. Dhe këtu s'kemi ndryshim strategjie, po manovrim taktik për të arritur fitoren me sa më pak sakrificë e gjak shokësh.

MILOJA — Tamam ashtu.

KOLA — Shoku Gjinaj! Anastasi e Sadiku i kanë menduar e peshuar të gjitha.

DIDARI — Dhe ju hapin e parë e bëtë sot me pjesëmarrjen në këtë demonstratë. Atë e organizoi Partia, po flamurin e saj, në të vërtetë, e morët ju, me fjalimin që mbajtët, në mbrojtje të të arrestuarve politikë që kërkojnë të internojnë. Kjo, me siguri, i ka vënë përpara një të papriture Metush Metët. Të gjetur ngushtë, unë shpresoj

se kur t'u drejtoni kërkesën, do t'ju pranojnë, po edhe në refuzofshin, duke nxjerrë ndonjë pretekst, ne, me anën e shokut Anastas, që prej kohësh vepron në qarkun e Beratit, jemi përgatitur edhe për një rrugë të dytë...

LAZJA — Në ç'mënyrë e cilën rrugë?

DIDARI — S'është rasti për hollësira e shpjegime, shoku Gjinaj. Sidoqoftë, Kola do të vihet në dijeni për të gjitha.

KOLA — (Serioz) E qartë.

DIDARI — Mirë. Përsa i përket hollësirave të tjera, ato do t'i merrni në një mbledhje tuajën të veçantë. Tani, a ka ndonjë shok që do të pyesë, o ndonjë tjetër që kërkon të flasë?

KOLA — Të gjitha sa the, qenë të qarta. Veç nuk e kuptoj pse shoku Gorenin nuk foli në këtë mbledhje asnjë fjalë?

TENOJA — Unë nuk e kuptoj, pse më kini thirrur në këtë mbledhje, Kolë?

KOLA — Si anëtar i celulës sonë.

TENOJA — Unë kam afro dy muaj që s'u jam përgjigjur thirrjeve tuaja.

KOLA — Atëherë, mos ndoshta vallë, je duke iu përgjigjur thirrjeve të ndokujt tjetër? Sipas një të dhëne, thuhet se kohët e fundit diku je takuar një herë me Metush Metën. Për ballafaqim këtu, është edhe shoku Gjinaj, të cilit s'ke mundur t'ia mohosh plotësisht këtë të vërtetë. Fol hapët! Shokët e presin këtë përgjigje shqetësuese nga ti. Ka ardhur koha të ndahet shapi nga sheqeri!

TENOJA — S'është e vërtetë se unë jam takuar një herë me komunistin Metush Meta! Laze Gjinaj s'ju ka thënë të vërtetën!

LAZJA — Gënjen! Gënjen! I gjetur ngushtë ti u de-tyrove të ma pohoje plot gojën takimin me të!!

TENOJA — Po. Por jo që jam takuar vetëm një herë... Po disa herë gjatë këtyre dy muajve. Dhe për çdo herë...

KOLA — Sii? (E shikon rëndë e me kanosje. Heshtje e gjatë.)

TENOJA — Përse më shikon ashtu? Thashë të vër-